

Центральноукраїнський національний технічний університет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
Андрій КИРИЧЕНКО
“30” 08 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НПП6. БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

(назва спеціалізації)

Факультет ЕКОНОМІЧНИЙ

(назва факультету)

2024 – 2025 навчальний рік

Розробник: ПОДПЛЕТНІЙ Валерій Володимирович, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

(підпис)

Володимир СИБІРЦЕВ
(прізвище та ініціали)

Декан факультету економічний

(підпис)

Наталія ШАЛІМОВА
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: <u>07 Управління та адміністрування</u>	Професійної підготовки	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: <u>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</u> Освітня програма: <u>«Фінанси, банківська справа та страхування»</u>	Рік підготовки	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,5	Освітній рівень: <u>другий (магістерський)</u>	Лекції	
		32 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		72 год.	114 год.
Вид контролю			
екзамен	екзамен		

Мова навчання: українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Банківський менеджмент» є формування у здобувачів системи знань в галузі методики та організації банківського менеджменту, набуття теоретичних та практичних навичок в сфері управління банківською діяльністю. Оволодіння цією дисципліною повинно виробити навички застосування технологій управління фінансовими потоками, активами і пасивами, прибутковістю та ризиками банку, а також формування уміння використовувати й адаптувати отримані знання до конкретних виробничих ситуацій.

Завдання вивчення дисципліни:

- довести до здобувачів розуміння сутності, цілей і провідних засад менеджменту в банку;
- ознайомити здобувачів із можливостями організаційної побудови системи управління банком;
- визначити роль планування у системі управління та ознайомити із методологією процесу стратегічного та оперативного планування у банку;
- сформувати у здобувачів системний підхід до управління ризиками та прибутковістю, активами, зобов'язаннями, капіталом та позабалансовою діяльністю банку;
- навчити здобувачів правильного застосування методичного інструментарію управління фінансами у банку;
- сформувати здатність до творчого пошуку в напрямі удосконалення систем та процесів управління організаційними та фінансовими аспектами банківської діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни (структурно-логічна схема підготовки фахівця): засвоєння знань за програмою вступного фахового випробування по спеціальності. Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається після викладання дисципліни Фінансовий менеджмент.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Інтегральну компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетентності

СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК5. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК10. Здатність управляти фінансовими інвестиціями з позицій доходності та ризикованості, оперувати інструментарієм фондового ринку та передбачати наслідки прийнятих рішень в умовах невизначеності ринкового середовища.

Програмні результати навчання

ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

ПР13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

ПР15. Володіти навичками з управління капіталом та інвестиціями у фінансовий сектор економіки, здійснювати експертно-аналітичну оцінку інструментів фондового ринку з урахуванням світових ринкових тенденцій та кон'юнктури.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні засади банківського менеджменту

Сутність банківського менеджменту. Об'єкт та суб'єкт управління в банківському менеджменті. Інструментарій та завдання банківського менеджменту. Види банківського менеджменту за ознакою спрямування управлінських рішень: стратегічний та операційний. Види банківського менеджменту за напрямками діяльності: фінансовий та організаційний. Напрями управління у фінансовому та організаційному менеджменті банку.

Інструментарій банківського менеджменту. Мета та місія діяльності банку. Стратегії та методи управління фінансовою діяльністю банку. Об'єкт та суб'єкт фінансового менеджменту в банку. Етапи управління фінансами банку.

Управління прибутковістю банку. Гіпотеза ефективного ринку. Економічна та бухгалтерська моделі оцінки вартості банку. Показники оцінки прибутковості банку.

Сутність банківських ризиків. Класифікація банківських ризиків. Фінансові ризики як важлива та найчисельніша група банківських ризиків. Правила управління банківськими ризиками. Система управління банківськими ризиками. Процес управління банківськими ризиками: ідентифікація, квантифікація, мінімізація, моніторинг.

Тема 2. Органи управління та організаційна структура банку

Органи управління банку та їх повноваження.

Організація банківської діяльності. Поняття, мета і завдання організації. Принципи організаційного процесу у банку. Варіанти організації банківської діяльності.

Структура розподілу функцій у комерційному банку. Бюрократична модель організації банку: функціональна, дивізійна та організаційні структури, що діють на міжнародних ринках. Організаційні структури, що відрізняються рівнем централізації.

Фактори, що впливають на рішення про зміну в структурі банку. Особливості організаційних структур українських комерційних банків.

Тема 3. Система планування банківської діяльності

Сутність планування банківської діяльності. Основні завдання банківського планування. Сфери банківського планування. Роль і місце зовнішнього середовища банку в плануванні. Аспекти, які має охоплювати план діяльності банку.

Види планування банківської діяльності. Сутність та процес стратегічного управління банком. Особливості тактичного та оперативного планування діяльності банку. Довгострокове, середньострокове та короткострокове банківське планування.

Зміст фінансового планування в банку. Продукти фінансового планування. Фінансове планування як складова загального процесу управління фінансовою діяльністю банку. Фінансовий план. Бюджети як інструмент реалізації

фінансової стратегії банку. Методика декомпозиційного аналізу власного капіталу банку (модель Дюпона). Комплексний фінансовий план діяльності банку. Етапи та організація процесу планування в банку.

Тема 4. Управління капіталом банку

Сутність поняття капіталу банку. Захисна, оперативна та регулююча функції власного капіталу банку. Структура банківського капіталу. Складові основного та додаткового капіталів банку. Необхідність та сутність субординованого капіталу у формуванні власного капіталу вітчизняних банків. Статутний капітал як основна складова банківського капіталу. Порядок формування статутного капіталу банку. Власний капітал-брутто та власний капітал-нетто. Порядок розрахунку регулятивного капіталу банку. Групи банків за рівнем достатності капіталу.

Методи оцінювання вартості банківського капіталу: метод балансової вартості, метод ринкової вартості, метод «регулюючих бухгалтерських процедур». Методи визначення достатності банківського капіталу: метод левериджу (важеля), метод порівняльного аналізу показників, методи експертних оцінок.

Методи регулювання достатності банківського капіталу. Методика розрахунку та аналізу нормативів власного капіталу банківських установ, що використовується НБУ.

Методи управління капіталом банку: метод внутрішніх джерел та метод зовнішніх джерел.

Тема 5. Управління зобов'язаннями банку

Сутність та структура депозитних зобов'язань банку. Цінові та нецінові методи управління депозитними зобов'язаннями банку. Економічний зміст відсоткової ставки. Чинники, що впливають на рівень депозитної ставки. Методичні підходи щодо визначення рівня відсоткової ставки.

Сутність та структура недепозитних зобов'язань банку. Основні джерела запозичення коштів для банківських установ такі: позики в центральному банку (ЦБ); міжбанківський ринок ресурсів; проведення операцій репо; міжнародний фінансовий ринок (євроринок); ринок депозитних сертифікатів; ринок комерційних паперів; позики в небанківському секторі. Особливості процесу управління недепозитними коштами.

Тема 6. Управління кредитним портфелем банку

Кредитні операції в структурі банківських активів. Сутність та особливості кредитного портфеля банку. Чинники, що визначають обсяг і структуру кредитного портфеля банку. Роль і місце кредитної політики банку у формуванні кредитного портфеля. Нормативи НБУ щодо визначення кредитного ризику.

Визначення дохідності кредитного портфеля. Методи ціноутворення за кредитами: метод «вартість плюс», метод «базова ставка плюс», метод «надбавки», метод «аналізу дохідності клієнта». Система нарахування процентів за кредитами.

Особливості кредитного ризику, які необхідно брати до уваги менеджменту банку в процесі управління. Причини виникнення кредитного ризику на рівні окремого кредиту. Чинники збільшення ризику кредитного портфеля банку. Методи управління кредитним ризиком на рівні окремого кредиту: аналіз кредитоспроможності позичальника; аналіз та оцінка кредиту; структурування позички; документування кредитних операцій; контроль за наданим кредитом і станом застави. Методи управління кредитним ризиком на рівні кредитного портфеля: диверсифікація; лімітування; створення резервів для відшкодування втрат за кредитними операціями комерційних банків; сек'юритизація.

Формування резерву на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банку. Об'єкти резервування: кредитні операції; враховані векселі; факторинг, надані зобов'язання (аваль), гарантії і поручительства; кошти на кореспондентських рахунках та депозити до запитання в інших банках; прострочені доходи за кредитними операціями. Нормативи відрахувань до резерву від кредитні ризику. Ефективність управління кредитним портфелем банку. Сутність проблемних кредитів. Допустимий рівень проблемних кредитів. Методи управління проблемними кредитами: реабілітація, ліквідація.

Тема 7. Управління портфелем цінних паперів банку

Сутність поняття банківського портфеля цінних паперів. Функції портфеля цінних паперів банку. Цілі формування портфеля цінних паперів банком. Види цінних паперів. Відмінність між портфелем цінних паперів банку та інвестиційним портфелем цінних паперів. Фінансові інвестиції та реальні інвестиції як складові інвестиційного портфеля банку. Нормативи НБУ щодо інвестування банками. Класифікація інвестицій банку в цінні папери за нормативними вимогами НБУ: операції з цінними паперами в торговому портфелі; операції з цінними паперами в портфелі на продаж; операції з цінними паперами в портфелі до погашення; інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.

Стратегії формування портфеля цінних паперів банку. Активна та пасивна інвестиційна політика. Активні та пасивні портфелі цінних паперів. Особливості формування портфеля росту, портфеля доходу, портфеля ризикового капіталу, збалансованого портфеля, спеціалізованого портфеля.

Сутність поняття дохідності. Визначення середньої дохідності портфеля цінних паперів банку. Характеристики цінних паперів: ринкова ціна, внутрішня вартість, ставка (норма) дохідності, інвестиційний ризик. Вартісні показники аналізу та бухгалтерського обліку цінних паперів: номінал, собівартість, справедлива вартість. Підходи до визначення внутрішньої вартості цінного паперу: фундаменталістський, технократичний, теорія «блукання навмання». Особливості визначення внутрішньої вартості облігацій та акцій.

Ризик портфеля цінних паперів. Основні види ризиків, на які наражається інвестор у процесі придбання та зберігання цінних паперів: рівень ліквідності цінних паперів; ризик дострокового відкликання; інфляційний ризик; відсотковий, кредитний та діловий ризику; ризик, пов'язаний з тривалістю

періоду обігу цінного папера. Методи оцінки ризиків. Ефективність управління портфелем цінних паперів банку.

Сутність поняття інвестиційного горизонту. Стратегії управління інвестиційним горизонтом: стратегія рівномірного розподілу, стратегія короткострокового акценту, стратегія довгострокового акценту, стратегія «штанги», стратегія відсоткових очікувань. Аналіз кривої дохідності. Аналіз дюрації портфеля цінних паперів банку.

Тема 8. Управління активами і пасивами банку

Розвиток підходів до управління активами та пасивами банку: через управління активами, через управління пасивами, інтегрований підхід. Стратегії управління структурою активів та зобов'язань: традиційна та альтернативна. Організація процесу управління активами і пасивами банку. Основні функції Комітету з управління активами і пасивами. Організаційна структура, функції та цілі діяльності казначейства комерційного банку. Сутність та джерела формування інформаційно-аналітичного поля банку. Технологія аналітичного процесу в казначействі банку.

Інструментарій управління активами і пасивами банку. Управління строками розміщення активів та залучення зобов'язань банку. Теоретико-методичні засади ГЕП-менеджменту. Метод кумулятивного гепу. Проблеми практичного застосування геп-менеджменту. Імунізація балансу банку. Дюрація фінансових інструментів.

Управління валютним ризиком банку. Валютні операції та валютний ризик. Спотові (касові, готівкові) та строкові (форвардні). Ліквідність валютного ринку. Арбітражні валютні операції: сутність та типи (просторовий, часовий, конвертаційний, процентний). Валютні операції своп. Визначення валютної позиції банку. Стратегії управління валютним ризиком. Методи управління валютним ризиком банку: управління валютною структурою балансу (структурне балансування за обсягами та строками, конверсійні операції, випередження та відставання, дисконтування платіжних вимог); хеджування валютного ризику (форвардні контракти, валютні ф'ючерси, валютні опціони, своп-контракти, валютні операції своп, подвійний форвард).

Тема 9. Управління банківськими ризиками

Сутність ризику. Фактори, що можуть впливати на збільшення рівня ризику. Види банківських ризиків. Зовнішні банківські ризики. Внутрішні банківські ризики. Фінансові ризики. Функціональні ризики. Ризики, що піддаються кількісній оцінці. Ризики, що не піддаються кількісній оцінці.

Кредитний ризик. Валютний ризик. Ринковий ризик. Ризик ліквідності. Відсотковий ризик. Ризик зміни ресурсної бази.

Технологічний ризик. Ризик зловживань. Документарний ризик. Ризик транзакції. Операційний ризик. Стратегічний ризик. Юридичний ризик. Ризик впровадження нових продуктів. Ризик втрати репутації.

Ризик країни. Економічний ризик. Політичний ризик. Правові банківські ризики. Соціальні ризики. Ризик інфляції. Форс-мажорні ризики.

Кількісне визначення рівня ризику. Незначний рівень ризику. Помірний рівень ризику. Значний рівень ризику. Системи кількісного оцінювання рівня ризику. Компоненти ризику. Методи кількісного аналізу ризику. Статистичний метод аналізу. Метод доцільності витрат. Метод експертних оцінок. Аналітичний метод. Метод використання аналогів.

Організація ризик-менеджменту в банку. Комплекс дій з реалізації ризик-менеджменту в банку. Цілі ризик-менеджменту. Етапи ризик-менеджменту. Структурні підрозділи ризик-менеджменту в банку. Управління фінансовими ризиками. Комплаєнс-контроль ризиків.

Причини виникнення відсоткового ризику. Аспекти прояву відсоткового ризику. Етапи процесу управління відсотковим ризиком. Види методів управління відсотковим ризиком. Метод управління відсотковою маржею. Метод хеджування. Метод управління розривом (GAR-менеджмент). Збалансований за строками підхід до управління відсотковим ризиком. Незбалансований за строками підхід до управління відсотковим ризиком.

Сутність методу GAR управління відсотковим ризиком банку. Активи та зобов'язання, не чутливі до змін відсоткових ставок. Активи та зобов'язання, не чутливі до змін відсоткових ставок. Додатний GAR. Від'ємний GAR. Нульовий GAR. Коефіцієнти GAR. Правила управління GAR. Індекс відсоткового ризику. Модель GAR. Кумулятивний (нагромаджений) GAR. Види стратегій управління відсотковим ризиком. Переваги та недоліки GAR-менеджменту.

Тема 10. Управління ліквідністю банку

Сутність ліквідності банку. Загальні принципи управління ліквідністю банку. Джерела формування та напрями використання ліквідних коштів. Групи банківських активів за ступенем ліквідності: високоліквідні, ліквідні та низьколіквідні активи. Інструментарій управління ліквідністю банку. Стратегії управління ліквідністю банку: стратегія трансформації активів (управління ліквідністю через активи), стратегія запозичення ліквідних засобів (управління ліквідністю через пасиви), стратегія збалансованого управління ліквідністю (через активи і пасиви).

Методи оцінювання потреби в ліквідних коштах: метод фондowego пулу (оцінювання грошових потоків), метод структурування фондів (поділу джерел фінансування), метод показників ліквідності. Визначення ліквідної позиції банку.

Управління грошовою позицією та обов'язковими резервами банку. Сутність понять грошової позиції банку та обов'язкових резервів. Цілі формування обов'язкових резервів банку. Чинники, що впливають на вибір джерел поповнення обов'язкових резервів банку.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Теоретичні засади банківського менеджменту	10	2	1			7	10					10
Тема 2. Органи управління та організаційна структура банку	10	2	1			7	10					10
Тема 3. Система планування банківської діяльності	10	2	1			7	12					12
Тема 4. Управління капіталом банку	13	4	2			7	13	1				12
Тема 5. Управління зобов'язаннями банку	13	4	2			7	13		1			12
Тема 6. Управління кредитним портфелем банку	10	2	1			7	13		1			12
Тема 7. Управління портфелем цінних паперів банку	14	4	2			8	13	1				12
Тема 8. Управління активами і пасивами банку	13	4	2			7	10					10
Тема 9. Управління банківськими ризиками	14	4	2			8	13	1				12
Тема 10. Управління ліквідністю банку	13	4	2			7	13	1				12
Усього годин	120	32	16			72	120	4	2			114

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні засади банківського менеджменту	1	
2	Тема 2. Органи управління та організаційна структура банку	1	
3	Тема 3. Система планування банківської діяльності	1	
4	Тема 4. Управління капіталом банку	2	
5	Тема 5. Управління зобов'язаннями банку	2	1
6	Тема 6. Управління кредитним портфелем банку	1	1
7	Тема 7. Управління портфелем цінних паперів банку	2	
8	Тема 8. Управління активами і пасивами банку	2	
9	Тема 9. Управління банківськими ризиками	2	
10	Тема 10. Управління ліквідністю банку	2	
	Разом	16	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні засади банківського менеджменту	7	10
2	Тема 2. Органи управління та організаційна структура банку	7	10
3	Тема 3. Система планування банківської діяльності	7	12
4	Тема 4. Управління капіталом банку	7	12
5	Тема 5. Управління зобов'язаннями банку	7	12
6	Тема 6. Управління кредитним портфелем банку	7	12
7	Тема 7. Управління портфелем цінних паперів банку	8	12
8	Тема 8. Управління активами і пасивами банку	7	10
9	Тема 9. Управління банківськими ризиками	8	12
10	Тема 10. Управління ліквідністю банку	7	12
	Разом	72	114

7. Індивідуальні завдання

При вивченні дисципліни «Банківський менеджмент» здобувачам пропонується виконувати наступні індивідуальні завдання:

- розв'язування кейсів, ситуаційних завдань з теми;
- проведення аналітичного (критичного) огляду літературних джерел та наукових статей за тематикою дисципліни;
- виконання творчих завдань (складення кросворду, ребусу, фінансової гри за тематикою дисципліни).

Теми індивідуальних завдань:

1. Органи управління банком та їх повноваження.
2. Варіанти організації банківської діяльності. Лінійні і штабні структури банку.
3. Організаційна структура комерційного банку, її основні види.
4. Відповідальність і делегування повноважень у вітчизняному комерційному банку.
5. Сучасні тенденції у формуванні організаційної структури банку.
6. Органи управління банком та їх повноваження.
7. Варіанти організації банківської діяльності. Лінійні і штабні структури банку.
8. Організаційна структура комерційного банку, її основні види.
9. Відповідальність і делегування повноважень у вітчизняному комерційному банку.
10. Сучасні тенденції у формуванні організаційної структури банку.
11. Планування в банківському менеджменті. Види планів, які складаються на різних рівнях комерційного банку.
12. Види стратегій в аспекті базових принципів функціонування і розвитку

банку.

13. Оперативне планування. Складання бізнес-плану в комерційних банках.

14. Фінансове планування і бюджетування в банку.

15. Формування дохідної і витратної частини бюджету банку.

16. Методологія оцінювання капіталу комерційних банків за вимогами Базельської конвенції і директив Європейського Союзу.

17. Вимоги НБУ до капіталу банків України та їх вплив на політику діяльності банку.

18. Проблема адекватності капіталу комерційного банку.

19. Планування комерційним банком потреби у власних коштах.

20. Джерела зростання капіталу: їх переваги і недоліки.

21. Дивідендна політика в банку. Суть оптимальної дивідендної політики банку.

22. Суть та зміст банківської політики щодо мобілізації ресурсів.

23. Фактори, що враховуються при залученні ресурсів.

24. Формування оптимальної структури пасивів банку.

25. Визначення вартості банківських ресурсів.

26. Організаційна структура кредитування, функції складових.

27. Кредитна політика банку та її реалізація.

28. Ціноутворення банківських кредитів.

29. Управління інвестиційним портфелем банку.

30. Інвестиційні стратегії, що використовуються в банківському менеджменті.

31. Позабалансове фінансування: поняття, причини розповсюдження та механізм застосування.

32. Сек'юритизація активів комерційними банками.

33. Управління банком під аспектами дотримання вимог регулюючих органів, мінімізації витрат, орієнтації на потреби клієнтів, прибутковості.

34. Стратегії управління активами і пасивами банку.

35. Застосування стратегії управління прибутковістю і ризиками. Моделі управління банку.

36. Система аналітичних показників при реалізації інтегрованого підходу до управління активами і пасивами банку.

37. Методи управління активами і пасивами.

38. Методи управління, пов'язані з позабалансовою діяльністю.

39. Організація та функції Комітету з управління активами і пасивами (ALCO).

40. Проблеми впровадження концептуальних засад УАП у практику роботи українських банків.

41. Управління кредитним ризиком.

42. Управління ризиком неліквідності.

43. Управління процентними ризиками.

44. Основні інструменти хеджування банківських ризиків.

45. Використання форвардних угод для хеджування банківських ризиків.

46. Використання фінансових ф'ючерсів для хеджування банківських ризиків
47. Використання опціонів для хеджування банківських ризиків.
48. Застосування СВОП — угод для хеджування банківських ризиків.
49. Ліквідна позиція банку. Розрахунок ліквідної позиції.
50. Методи та інструменти управління ліквідністю комерційного банку.
51. Способи визначення потреби в ліквідних коштах комерційного банку.
52. Управління банківською ліквідністю на макрорівні.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни «Банківський менеджмент» застосовуються наступні методи:

- словесні (лекції, бесіди);
- наочні, під час лекцій (інформаційних, аналітичних, проблемних) та практичних занять, в тому числі з використанням мультимедійного забезпечення;
- практичні, під час виконання практичних робіт, задач, вправ;
- інтерактивні методи навчання під час проведення опитування, аналізу практичних ситуацій, дискусії, мозкового штурму, ділових ігор, розгляду кейс-стаді;
- інноваційні, зокрема проектно-дослідницький метод; інтегровані методи. Застосовуються наступні інформаційно-комунікаційні технології та діджитал-інструменти: цифрові інструменти Google, програмні продукти від Microsoft, програмне забезпечення для проведення різних видів робіт: Kahoot, Mentimeter, Crello, Trello, Canva, M.E.doc.;
- методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle та Zoom.

9. Критерії та засоби оцінювання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Оцінку підсумкового семестрового контролю у формі екзамену становить сума балів за результатами поточного контролю, рубіжних контролів та балів, набраних здобувачем вищої освіти при складанні семестрового екзамену.

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, розв'язання розрахункових практичних завдань, тестування, підготовки доповіді-презентації та індивідуальних завдань.

Впродовж семестру здобувач може отримати максимум 60 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 30 балів, за другий рубіжний контроль – 30 балів, 40 балів виносяться на іспит. Кількість балів, одержана здобувачем

вищої освіти на екзамені, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»).

Результати навчання, набуті шляхом неформальної, інформальної освіти зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Центральноукраїнському національному технічному університеті.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, тестовий контроль.

Шкала оцінювання: ЄКТС, національна та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (екзамен)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	82-89
C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	64-73
E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота		1-34

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основні:

1. Банківський менеджмент: навчальний посібник / Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Коваль Н. О., Ткачук Л. М. 3-тє вид., доп. Вінниця: ВНТУ, 2022. 170 с.

2. Банківський менеджмент: Підручник / За редакцією О.А Кириченка, В.І. Міщенко. Київ : Знання, 2015-831 с.

3. Гриджук Д. М. Формування банківського кризового менеджменту - основа системи фінансового планування банку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 2. С. 12-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2018_2_4

4. Демчук Н. І. Менеджмент кредитного портфеля банку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2017. Вип. 23(1). С. 154-157. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_23\(1\)_37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_23(1)_37).

5. Зверук Л. А., Дідковська Ю. С. Концептуальні основи організації системи ризик-менеджменту в банках. *Бізнес Інформ*. 2020. №9. С. 238-245. URL:

- https://www.business-inform.net/article/?year=2020&abstract=2020_9_0_238_245
6. Коваль Я.С. Механізми державного регулювання антикризовим управлінням економічною безпекою банківських установ України: монографія. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». 2020. 200 с.
  7. Кредитний менеджмент: навч. посібник [Л. І. Лачкова, І. Л. Шевчук]. Харків : 2017. 180 с.
  8. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник. 3-тє вид., доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2012. 338 с.
  9. Форми і методи управління прибутком банків: монографія [Копилук О. І., Ревич М.Я., Музичка О. М., Підлипна Р. П.] Львів: СПОЛОМ, 2016. 254 с.
  10. Щибиволок З.І. Аналіз банківської діяльності: навчальний посібник Київ : Знання 2017. 309с.
  11. 2022 Global Outlook for Banking and Financial Markets. URL: <https://www.ibm.com/downloads/cas/5DEMLZBL>
  12. Banking and capital markets. URL: <https://www.pwchk.com/en/industries/financial-services/banking-and-capital-markets.html>
  13. Basel Committee on Banking Supervision. Global systemically important banks: assessment methodology and the additional loss absorbency requirement. July 2013. Available at: <http://www.bis.org/publ/bcbs255.htm>
  14. Basel III: Finalising post-crisis reforms. December 2017. Available at: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>
  15. BIS international banking statistics and global liquidity indicators at end June 2022. URL: <https://www.bis.org/statistics/rppb2210.htm>
  16. Büschgen H. Bankbetriebslehre: Bankgeschäfte und Bankmanagement. Fifth Edition. 5 Auflage, Wiesbaden, 2014.
  17. Corporate banking operations trends to look out for in 2022. URL: <https://the-cfo.io/2021/12/16/corporate-banking-operations-trends-to-look-out-for-in-2022/>
  18. Customer Experience Management in Banking 2022. URL: <https://customergauge.com/blog/banking-customer-experience-management>
  19. ECB sets deadlines for banks to deal with climate risks. 2022. URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2022/html/ssm.pr221102~2f7070c567.en.html>
  20. Managing and supervising current and future risks. 2022. URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2022/html/ssm.sp220707_1~345fd7848c.en.html

Додаткові:

1. Кадала В. В., Хайлова Т. В., Еузенко О. П. Банківське право: навчальний посібник / за ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. В. Деревянка; МВС України, Донецький юридичний інститут. Кривий Ріг: ДЮІ. 2020. 172 с.
2. Ковальчук К.Ф., Архирейська Н.В., Валенюк Н.В. Ринок фінансових

послуг: навч. посібник. Дніпро: НМетАУ. 2018. 135 с.

3. Косов А.С. Міжнародний досвід регулювання банківської ліквідності та можливості його реалізації в Україні. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/51.pdf

4. Кравченко, В. П., Сибірцев, В. В., Подплетній, В. В. Інноваційний підхід до моделювання оцінки прибутковості банківської системи. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління, 2023 (10). URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-08-09>

5. Сибірцев В. В., Кравченко В. П., Подплетній В. В. Особливості використання цифрових технологій на фінансовому ринку. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. 2023. Вип. 39. С. 25-29. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/957>

6. Сибірцев В. В., Кравченко В. П., Подплетній В. В. Дослідження особливостей функціонування банківської системи в умовах воєнного стану. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. Вип. 11(17). С.223-230 URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-223-230](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-223-230)

7. Сибірцев В. В., Подплетній В. В., Кравченко В. П. Формування безпекового середовища ведення банківської діяльності в Україні. *Актуальні питання у сучасній науці* Серія Економіка, № 1(19) 2024. С. 64-71. URL:

8. Nadiia Reznik; Galina Palchevich; Tatiana Melnyk; Valerii Podplietnii; Volodymyr Shalimov. Optimization of Bank Lending in the Context of Modern Realities and Prospects of Financial Market Development. *ICBT 2021: Sustainable Finance, Digitalization and the Role of Technology* pp 103–123 URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-08084-5_10(Scopus)

Законодавчі та нормативні документи:

1. Господарський кодекс України : Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. - URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Цивільний кодекс України. - URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про банки і банківську діяльність / Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. - URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

4. Про валюту і валютні операції / Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізмів регулювання банківської діяльності / Закон України від 13.05.2020 № 590-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-20#Text>

6. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні / Закон України № 448/96-ВР від 30.10.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text>

7. Про електронну комерцію / Закон України № 675-VIII від 03.09.2015 р.. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>

8. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення / Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. - URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n584>

9. Про затвердження критеріїв та умов визначення банками, в яких державі належить 75 і більше відсотків статутного капіталу, заходів з управління проблемними активами / Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2020 р. № 281. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2020-%D0%BF#Text>

10. Про Національний банк України: Закон України, затверджений Верховною Радою України від 20.05.1999 № 679-XIV. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

11. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>

12. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2346-III. - URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text>

13. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>

14. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16.12.1997 № 723/97-ВР. - URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80#Text>

15. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>

16. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. - URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/page>

17. Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті: Постанова НБУ №5 від 02.01.2019. - Режим до ступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19>

18. Положення про здійснення операцій із валютними цінностями / Постанова НБУ №2 від 02.01.2019. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0002500-19>

19. Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням: Постанова Національного банку України від 05.11.2014 № 705 - URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text>

20. Про визначення системно важливих банків / Рішення Національного банку України від 27.06.2019 № 438 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr438500-19#Text>

21. Про запровадження міжнародного номера банківського рахунку (IBAN) в Україні: Постанова Національного банку України від 28 грудня 2018 року № 162. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0162500-18#Text>

22. Про затвердження Змін до Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова НБУ від 06.11.2019 р. № 127. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/06112019_127.pdf?v=4

23. Про затвердження Змін до Положення про нагляд (оверсайт) платіжних систем та систем розрахунків в Україні: Постанова від 21 січня 2020 №11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011500-20#Text>

24. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова НБУ № 22 від 21.01.2004 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

25. Про затвердження Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні: Постанова Національного банку України від 25.09.2018 № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#Text>

26. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів / Постанова Національного банку України від 12.11.2003 № 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/zl172-03>

27. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Національного банку України від 28.08.2001 № 368. - URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>

28. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Національного банку від 11.06.2018 № 64 редакція діє з 07.04.2020. - URL : <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/v0064500-18#Text>

29. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами / Постанова Національного банку України від 03.12.2003 № 514. - URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/Z1213-03>

30. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України / Постанова Національного банку України від 16.12.2002 № 508. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0174-03>

31. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах / Постанова Національного банку України від 15.12.2004 № 639. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0041-05#Text>

32. Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів / Постанова Національного банку України від 05.11.2014 № 705. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text>

33. Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні / Рішення Національного банку України від 15.12.2017 № 803. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17#Text>

34. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України / Постанова НБУ від 02 серпня 2004 р. № 361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>

Інформаційні ресурси (офіційні сайти):

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України.
URL:<http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Офіційний сайт Національного банку України.
URL:<http://www.bank.gov.ua>
5. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL:<http://www.nssmc.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Світового банку. URL:
<https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
7. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://nfp.gov.ua>
8. Офіційний сайт. Нормативні акти України. URL: <http://www.nau.ua>
9. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. URL:
<http://www.uaib.com.ua/>.
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL:
<https://www.minfin.gov.ua>
11. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України.
URL:<https://fiu.gov.ua>
12. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL:
<https://tax.gov.ua>
13. Інформаційно-аналітичний портал рейтингового агентства «Рюрік». URL: <http://rurik.com.ua/main-definitions.html>.
14. Інформаційно-аналітичний портал рейтингового агентства «Кредитрейтинг». URL: <http://www.credit-rating.ua/ua/about-rating/terms/>
12. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. URL: <http://www.ufin.com.ua/shkala-kred-reit.htm>
15. Національна бібліотека імені В.І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>